प्रचंड सत्याचे एकमेव निःपक्ष व निर्भीड दैनिक
स्थापना १९३९
पुढारी
www.pudhari.com

वायू प्रदूषण मुंबईकरांसाठी 'सायलेंट किलर'

'मुंबई कोहोर्ट स्टडी'च्या संशोधकांनी केलेल्या अभ्यासातील धक्कादायक निष्कर्ष

मुंबई : पुढारी डेस्क

मुंबईसारख्या महानगरात विविध कारणांमुळे वाढलेले वायू प्रदूषण नागरिकांसाठी 'सायलेंट किलर' बनत आहे. हृदय आणि फुप्फुसाशी संबंधित आजार या प्रदूषणामुळे बळावत चालल्याचे एका अभ्यासात पुढे आले आहे.

वाढते बांधकाम, वृक्षतोड, औद्योगिकीकरण यांसारख्या कारणांनी जगभरात वायू प्रदूषण चौकशीची पातळी ओलांडून पुढे चालले आहे. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या आकडेवारीनुसार, २०१९ मध्ये या वायू प्रदूषणाने जगभरात ४२ लाख लोकांना यमी पेटवले. यातील ८९ टक्के मृत्यू दक्षिण पूर्वेकडील आणि भूमध्यसागरीय पट्ट्यातील देशांमध्ये झाले आहेत. गंभीर बाब म्हणजे, वायू प्रदूषण हे मृत्यूस कारणीभूत ठरणारे जगातील दुसरे मोठे कारण बनले आहे. तसेच जन्म घेतलेल्या मुलांच्या मृत्यूमध्येही वायू प्रदूषणाचा धोका सर्वाधिक आहे.

> इतिहास संकलिका इन्सिटट्यूट फॉर पब्लिक हेल्थचे संचालक डॉ. प्रकाश गुप्ता यांच्या म्हणण्यानुसार, मुंबई कोहोर्ट अभ्यासामध्ये संशोधकांना दिसलेले दुष्परिणाम हे अत्यंत चिंताजनक आहेत. त्यावरून असे स्पष्ट होते की, वायू प्रदूषणाचे दुष्परिणाम हे केवळ श्वसनाच्या आजारांपुरते मर्यादित नसून, ते हृदयविकार, मधुमेह आणि अगदी मानसिक आरोग्यावरही गंभीर परिणाम करत आहेत.

प्रदूषित हवेचे मुंबईतील अनेक भाग अण्ण प्रकारे ज्ञापले आहेत. अनेक कारणांनी हे प्रदूषण वाढतच चालले आहे.

या अभ्यासात संशोधकांनी काढलेले निष्कर्ष

१ सर्व प्रकारचे मृत्यू
- पीएम २.५ या धूलीकणांमुळे सर्व प्रकारच्या मृत्यूमध्ये पंधरा टक्क्यांनी वाढ झालेली आढळली.

२ अपघाताशिवाय झालेले मृत्यू
- या प्रकारात हे धूलीकण १४ टक्क्यांहून अधिक मृत्यूत कारणीभूत ठरतात, असे हे संशोधन म्हणते.

३ हृदयाशी संबंधित आजार
- या धूलीकणांमुळे हृदयाशी संबंधित असलेल्या आजारांमध्ये २९ टक्क्यांनी वाढ झालेली आढळली.

४ फुप्फुसाचा कर्करोग
- ज्या लोकांमध्ये हे धूलीकण आढळले त्यांना ७२ टक्क्यांहून अधिक फुप्फुसाच्या कर्करोगाचा धोका आढळला.

इतिहास संकलिका इन्सिटट्यूट फॉर पब्लिक हेल्थचे संचालक **डॉ. मीरा पेडणेकर** यांनी मुंबईच्या चौकशीचे वायू प्रदूषणावर तब्बल तपशीलवार करण्यात आले आहे. पीएम २.५ या धूलीकणांची पातळी मुंबईत अत्यंत धोकादायक स्थितीत पोहोचली आहे. त्यामुळे हृदयविकार आणि इतर आजारांनी ग्रस्त असलेल्या रुग्णांच्या मृत्यूचे प्रमाण वाढत असून, त्यांच्या मृत्यूचे प्रमाणही वाढत चालले आहे. शासकीय पातळीवरून या दिशेकडे अत्यंत गांभिर्याने पाहायला हवे, असे डॉ. पेडणेकर म्हणाल्या.

आजार उद्भवू शकतात, असा निष्कर्ष या संशोधकांनी काढला आहे.

धूलीकणांवरून संशोधकांनी केलेल्या अभ्यासापैकी उपग्रहांद्वारे प्राप्त झालेली माहिती, प्रत्यक्ष जमिनीवरून जाऊन टिपलेली निरीक्षणे, आरोग्याचे वेगवेगळे निष्कर्ष यांचा आधार घेण्यात आला. पीएम २.५ हे धूलीकण मुंबईमध्ये दहा लाखांमागे ३१ इतके आढळले. जागतिक आरोग्य संघटनेने २०२१ मध्ये निश्चित केलेल्या हवेच्या गुणवत्तेपेक्षा हे प्रमाण कितीतरी अधिक आहे. हे दहा लाखांमागे २५ इतके निश्चित करण्यात आले होते.

१९९१ ते २०२३ या दरम्यान मुंबईतील इतके आठठ्यार हे धूलीकण एक लाखांमागे ३४ इतके नोंदवले गेले होते. वायू प्रदूषणामुळे झालेल्या मृत्यूंमध्ये या कालावधीत लक्षणीय वाढ दिसून आली. आकड्या पलीकडे मुंबईतील शहरीकरणाचा विस्फोट झाला आहे. त्यामुळे मुंबईची हवा अत्यंत प्रदूषित बनली आहे. जून २०२४ मध्ये पीएम २.५ हे धूलीकण दहा लाखांमागे तब्बल ८० इतके नोंदवले गेले. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या २०२१ मध्ये निश्चित केलेल्या मार्गदर्शनापेक्षा हे प्रमाण दहा लाखांमागे केवळ ९५ इतके आहे. म्हणजेच मुंबईत हवेतील प्रदूषण पातळीपेक्षा पाच टक्क्यांनी वाढलेले आहे. मुंबईकरांचे आरोग्य जपायचे असेल तर हे धूलीकण हवेतून कमी करणे हाच पर्याय आता शिल्लक राहिला आहे.

दिल्लीचे वायू प्रदूषण

दिल्ली हे देशातील सर्वाधिक वायू प्रदूषित शहर बनले आहे. जगातील सर्वाधिक लोकसंख्येच्या यादीत असलेले हे शहर वायू प्रदूषणाने व्यापले. वाहनांमुळे आणि, या शहराने मुंबईची वायू प्रदूषणाची पातळी केव्हाच ओलांडली आहे. हिवाळ्याच्या महिन्यांमध्ये प्रदूषणाची पातळी पीएम २.५ च्या घातक मोजमापी झाली तर ती १० लाखांमागे तब्बल १५० इतकी भरते. वाहनांमधून होणारे प्रदूषण, औद्योगिक वसाहतीतून होणारे प्रदूषण तसेच शेजारील राज्यांमधून येणाऱ्या लगतच्या अशी लाकडामुळे होणारे प्रदूषण दिल्लीच्या जीवावर उठले आहे. एकूणच देशातील दोन महानगरी साठी आणीच प्रदूषित झाली असून, येथील लोकांचे आरोग्य धोक्यात आले आहे.